

2. Борейко Н. М. Місце інтернет-магазинів у розвитку електронної комерції в Україні та особливості їх оподаткування / Н. М. Борейко // Вісник Донецького національного університету. Серія В : Економіка і право. – № 2. – 2011. – С. 39–43.

3. Закон України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII / [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/675-19>

4. Інтернет проти глобального оподаткування [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1365244-internet-proti-globalnogo-opodatkuvannya>.

Марія Задорожна

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Валігура В.А.

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ ТА ТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: ДІАЛЕКТИКА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ

Проблема «тінізації» економіки в наші дні має тенденцію до зростання і Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ) визнана основним глобальним ризиком майбутнього десятиліття. Тому в час, коли глобалізаційні процеси охоплюють усі сфери людського життя, необхідність дослідження цього явища є досить актуальним і це стосується не лише нашої держави, але і світової економіки загалом.

Щодо України, то її економічне становище протягом останніх років характеризується значним розширенням масштабів тіньової економіки та посиленням її впливу на соціально-економічне життя суспільства. Тінізація економіки зумовлює структурні деформації і диспропорції суспільно-економічного розвитку, гальмує процеси державотворення в країні, не сприяє демократизації суспільства та європейської інтеграції нашої держави.

Дослідженням даного кола питань займаються як і зарубіжні, так і вітчизняні науковці. Зокрема, питаннями основних причин тінізації економіки, а також різними теоретичними аспектами детінізації економічних процесів займалися такі вчені, як А. Френз, К. Карсон, Ф.Шнайдер, О. Власюк, В. Геєць, А. Гончарук, М. Єрмошенко, Т. Ковальчук, І. Лютий, В.Базилевич, О. Барановський, С. Юрій та інші.

Вивчення питання податкового навантаження та його вплив на економічну активність і доходи платників податків були предметом спеціальних досліджень таких зарубіжних вчених, як Е. Селігман, К. Брауер, П. Гензель, П. Мікеладзе, В. Парето, П. Самуельсоном, Дж. Р. Хіксом, Н. Калдором та ін. Теоретичні основи сучасних наукових підходів до визначення та оцінки важкості податкового навантаження в Україні, причин та наслідків його нерівномірного розподілу між суб'єктами господарювання, тенденцій та шляхів зміни закладені в роботах вітчизняних економістів В. Андрущенко, В. Вишневського, І. Луїної, А.Соколовської, В. Федосова, Л. Шаблистої і багато інших.

За роки незалежності нашої держави збільшення тіньового сектору економіки, стримання ділової активності суб'єктів господарювання, відтік національних капіталів за кордон, уповільнення зростання валового внутрішнього продукту пов'язано, в першу чергу, з надмірним податковим навантаженням. Це поняття, яке можна визначити як ефекти впливу податків на економіку в цілому та на окремих її платників, пов'язані з економічними обмеженнями, що виникають у результаті сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання та є однією з причин виникнення напруженості в суспільстві.

Проблема податкового навантаження загострюється тим, що близько половини економічно активних суб'єктів господарювання знаходиться в тіні і, як мінімум, половина платників податків приховують свої доходи від оподаткування [1]. Це створює ситуації, коли повне податкове навантаження несе лише незначна частка економічно активного населення держави.

Отже, можна зробити висновок, що реальне податкове навантаження в Україні, яке несуть законослухняні платники податків, набагато вище від офіційно визначеного і головними причинами цієї розбіжності, на нашу думку, є наступні:

1. Відсутність стабільної та послідовної податкової політики, науково обґрунтованих орієнтирів її проведення; постійні зміни податкового законодавства, які практично неможливо відстежити та виконати.

2. Наявність значної кількості податкових пільг та преференцій, що надаються різним категоріям платників податків, встановлених у багатьох випадках лише підзаконними актами, а не спеціальним законом, як цього вимагає Конституція України та Податковий кодекс.

3. Наявність корупції у податкових і митних органах, що дає змогу багатьом підприємцям уникати сплати повної суми податків.

4. Значна асиметричність податкової системи України, сутність якої полягає у наявності великої частки у структурі ВВП так званої «бартерної» економіки (до 40% ВВП), від якої фактично немає надходжень у бюджет, а також «пільгової» економіки, яка сплачує лише такі окремі непрямі податки, як ПДВ та акциз [2].

Ці та ряд інших причин ускладнюють проблему надмірного податкового навантаження. Як наслідок, податкова система в цілому виконує антистимулюючий вплив на економіку, принципи оподаткування порушуються, а непосильний податковий тягар змушує діяти нелегально.

Неефективне державне регулювання економіки, що формує недовіру суб'єктів господарювання до держави, а також недосконале інституційне та законодавче забезпечення унеможливує ефективно планувати діяльність бізнесу та спонукає до постійного пошуку шляхів тінізації діяльності. Тому пріоритетними напрямками державної політики щодо забезпечення легалізації економічних процесів та діяльності суб'єктів господарювання на сучасному етапі мають стати:

- спрощення податкової системи;
- забезпечення рівних умов оподаткування для всіх суб'єктів господарювання;
- зменшення податкового навантаження;
- забезпечення ефективного податкового адміністрування;
- стимулювання інвестиційних процесів;
- поліпшення грошово-кредитної політики;
- створення сприятливих умов для розвитку бізнесу;
- ефективне управління державним сектором економіки;
- посилення боротьби з корупцією та забезпечення прозорості діяльності органів влади

на всіх рівнях тощо.

Для реалізації даних пріоритетів необхідним є:

— проведення податкової амністії на основі прозорої та чіткої процедури, що дозволить підвищити довіру бізнесу до держави та держави до бізнесу і збільшити надходження до державного бюджету;

— збільшення ролі електронних систем в адмініструванні податків, що дозволить зменшити фізичний контакт працівників ДФС з платниками податків і покращить прозорість податкового контролю;

— зменшення податкового навантаження та скорочення кількості обов'язкових платежів та податкових пільг, що забезпечить рівні умови для всіх платників податків і скоротить стимули до зменшення випадків мінімізації податкових зобов'язань;

— посилення відповідальності за використання тіньових податкових схем при веденні бізнесу та умисній мінімізації податкових зобов'язань.

Лише комплексна реалізація зазначених заходів забезпечить детінізацію діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, а відтак і можливість стійкого економічного розвитку національної економіки.

Література:

1. Міжнародний центр перспективних досліджень. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.icps.com.ua>
2. Шнайдер Ф. Тіньова економіка в усьому світі: що ми дійсно про це знаєм // Європейський журнал з політичної економії. – 2012 р. – № 3 – С. 598 – 642

Христина Знак

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: к.е.н., ст. викл. Дмитрів В.І.

МИТНА ВАРТІСТЬ ТОВАРІВ: КОНТРОЛЬ ЗА ПРАВИЛЬНІСТЮ ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ

Митна вартість є основою митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Дуже важливим є правильність визначення даного показника, адже від нього залежать суми податків та зборів, які сплачуються при митному оформленні.

Аналіз досліджень щодо контролю митної вартості товарів проводили В. В. Ващенко, А. Ю. Войцещук, О. П. Гребельник, М. М. Каленський, Л. М. Макаренко, В. П. Науменко, П.В. Пашко, С. С. Терещенко, Т. К. Тоцька, Б. П. Ярема та інші автори.

Із різноманітності видів митного контролю, контроль за правильністю визначення митної вартості є важливим через ряд причин, а саме:

- митна вартість вважається основою нарахування майже всіх митних платежів;
- митна вартість має складну структуру та велику кількість компонентів;
- контроль за митною вартістю є важливим для захисту безпеки держави.

Відповідно до ст.49 МКУ митною вартістю товарів, які переміщуються через митний кордон України, є вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари [1].

Основні напрями контролю за митною вартістю:

- визначення вибору та застосування декларантом методу оцінки митної вартості;
- перевірка на правильність визначення структури митної вартості, тобто чи включені в митну вартість усі елементи, які передбачені Митним кодексом України, а також умовами зовнішньоторговельних угод;
- перевірка наявності усіх необхідних документів. Отримання документального підтвердження того, що ціна, яка заявлена декларантом була справді сплачена;
- оцінка правильності визначення заявленої декларантом митної вартості товарів.

Метою контролю за визначенням митної вартості є запобігання ухилення від сплати податків чи сплати їх у неповному обсязі.

Етапи контролю за митною вартістю товарів можна поділити на:

- попередній;
- поточний;
- митний аудит;
- самоконтроль.

Попередній контроль здійснюється перед початком митного оформлення і митного контролю. На даному етапі встановлюються правила поведінки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та митних органів. Контроль на даному етапі оцінює та аналізує стан дотримання чинного законодавства. Недоліком такого контролю є сповільнення процедури та зняття відповідальності з виконавців у разі негативного його проведення.

Поточний контроль за визначенням митної вартості товарів здійснюють вже безпосередньо в процесі митного оформлення. Сьогодні даний вид контролю є найбільш розвинутим, його основи конкретизовані в наказі Державної фіскальної служби України від 11.09.2015р. №689 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо роботи посадових осіб митних органів з аналізу, виявлення та оцінки ризиків при здійсненні контролю правильності визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України” [2].